

DOSSIER DE RECURSOS PER TREBALLAR LA PERSPECTIVA GSDD A L'ESPLAI

**COMISSIÓ DE GÈNERES I SEXUALITATS DIVERSES I DISSIDENTS
CURS 2020-2021**

èsplac
Esplais Catalans

ÍNDEX

- 1. Introducció**
- 2. Accions a nivell d'esplai**
  - 2.1. Ronda de pronoms
  - 2.2. Personatges GSDD als centres d'interès
  - 2.3. Enlloc de pare i mare posar responsable
  - 2.4. Difusió per les xarxes socials
  - 2.5. Visibilitzar i donar veu a les persones del col·lectiu
  - 2.6. Fer un protocol contra agressions
  - 2.7. Normalitzar tenir converses sobre sexe/masturbació/pèls/regla
- 3. Activitats per infants i joves**
  - 3.1. Contacontes
  - 3.2. La família
  - 3.3. Decorem el local
  - 3.4. Ninot dels límits
  - 3.5. Representem genitals
  - 3.6. Jo mai mai dissident
  - 3.7. Cinefòrum de temàtica trans*
  - 3.8. Taller Drag
  - 3.9. Quines pel·lícules ens muntem!
- 4. Activitats per l'equip de monitores i monitors**
  - 4.1. Càpsula formativa: Aprofundint en l'educació en perspectiva de Gènere - LGTBI
  - 4.2. Jo mai mai dissident
  - 4.3. Taller Drag
  - 4.4. Guia d'autodiagnosi de gènere
- 5. Reflexions finals**

1. INTRODUCCIÓ

Gèneres i Sexualitats Diverses i Dissidents (GSDD) és una comissió d'Esplais Catalans, sorgida de l'anterior Comissió de Gènere, que pretén trencar les desigualtats que el sistema cisheteropatriarcal ens imposa en tots els àmbits de participació, també a l'esplai.

La comissió té com a **objectius** crear recursos pedagògics per treballar la perspectiva GSDD als esplais, generar discurs al voltant d'aquesta perspectiva i revisar els documents d'Esplac perquè la contemplin, i formar un espai segur, de cures i de formació al voltant del tema.

Així doncs, un dels propòsits inicials de la comissió GSDD va ser publicar un **dossier de recursos per tal de treballar la perspectiva GSDD als esplais** i fer que siguin un espai més segur, inclusiu i divers.

En aquest dossier podreu trobar petites **accions i dinàmiques** per tal de començar a incloure la perspectiva GSDD a l'esplai en general i, a més, també hi trobareu **activitats** per fer amb els diferents grups d'edat de l'esplai i amb l'equip de monitores i monitors.

Cal remarcar, però, que només fent activitats d'aquest recull no estem incorporant la perspectiva GSDD a l'esplai, ja que **aquesta ha de ser transversal**. Ha d'anar acompanyada també d'un **treball formatiu** com a monitores per poder tenir present aquesta perspectiva sempre en el nostre dia a dia.

2. ACCIONS A NIVELL D'ESPLAI

Entenem les següents accions com a petites pràctiques que podem començar a aplicar als esplais i que ens serviran per incloure la perspectiva GSDD en diferents nivells i àmbits de l'esplai: cap a les famílies, a nivell d'activitats amb els infants, dins de l'equip de monitores i monitors, etc.

2.1. Ronda de pronoms:

Abans de començar l'activitat, podem fer una ronda de presentació i aprofitar per a què cada persona digui amb quins pronoms se sent identificada i vol ser tractada, per tal de no assumir la identitat de gènere de cap persona. Es pot fer a les reunions de grup, a les assemblees generals, quan fem reunions amb grups de famílies, a les activitats amb els infants, etc.

2.2. Personatges GSDD als centres d'interès:

Quan anem d'excursió, colònies o campaments i preparem un centre d'interès pot ser un bon moment i espai per introduir personatges amb gèneres i sexualitats diverses i dissidents per tal de visibilitzar-les.

Hem de vigilar, però, de no caure en estereotips ni ridiculitzacions. També cal tenir en compte que tant podem fer de la dissidència del personatge un fet rellevant pel centre d'interès com que la seva dissidència no tingui cap rellevància en la història. En els dos casos serveix per visibilitzar i normalitzar.

2.3. Substituir “mare i/o pare” per “responsable/s”:

Als formularis d'inscripcions, ja siguin del curs, colònies, rutes, campaments, etc., podem substituir “mare i/o pare” per “responsable/es”, ja que no tots els infants tenen un pare i una mare, sinó que poden estar vivint amb altres familiars o poden tenir altres figures, com ara una tutora o tutor legal.

2.4. Difusió a través de les xarxes socials:

Avui en dia les xarxes socials són un important element de comunicació a través del qual els esplais es donen a conèixer i comparteixen el que fan, com pensem, fotografies del dia a dia, etc. Creiem que és un bon canal per visibilitzar i defensar la diversitat sexual i de gènere

publicant i compartint fotografies relacionades amb el tema: dates assenyalades, posicionaments, etc.

2.5 Visibilitzar i donar veu a les persones del col·lectiu:

Seguint la línia de l'apartat anterior, és important que, sempre que tinguem l'oportunitat, donem veu a les persones del col·lectiu per tal de no ocupar un espai que no ens correspon i visibilitzar aquestes persones. Podem fer-ho compartint els seus perfils a les xarxes socials amb els infants i famílies, convidant-les a què vinguin a l'esplai a fer tallers i xerrades, etc. En la mesura del possible, si demanem a persones GSDD externes a Esplac que facin tallers i xerrades és important que siguin remunerades, ja que són un col·lectiu precaritzat.

2.6 Fer un protocol contra agressions

- [Protocol contra agressions discriminatòries d'Esplais Catalans \(Esplac\)](#)
- [Protocol d'actuació en casos de violències masclistes en les entitats juvenils del Consell de Joventut de Barcelona \(CJB\)](#)

2.7 Normalitzar tenir converses sobre sexe/masturbació/pèls/regla

Com a monitores hem de ser referents i hem de mostrar i explicar als infants que nosaltres amb les nostres amistats parlem amb naturalitat sobre sexe, masturbació, pèls i altres temes considerats tabú per la societat. Així promovem que elles ens imitin i també parlin d'aquestes coses amb els iguals. Poden sentir converses informals entre monitores sobre aquestes temàtiques i si s'hi afegeixen, aprofitar per normalitzar. És important que les converses que tinguem estiguin adaptades a l'edat, i que parlar amb naturalitat no impliqui reproduir estigmes, i opressions i privilegis presents a la societat. Seguim sent referents educatives.

3. ACTIVITATS PER A INFANTS I JOVES

En aquest apartat proposem diverses activitats per fer amb els diferents grups d'edat de l'esplai. L'edat és una orientació, de manera que les monitores i monitors dels grups poden adaptar les activitats.

Activitat 1: Contacontes

Nom de l'activitat	Contacontes
Grup d'edat	3-7 anys
Material	<p>Contes:</p> <ol style="list-style-type: none"> Per tractar la diversitat sexual proposem aquest conte:<ul style="list-style-type: none"> De Haan, L i Nijland, S. (2004). <i>Rei i rei.</i> (1a ed.) Barcelona: Serres. Per tractar la diversitat de gènere proposem els següents contes:<ul style="list-style-type: none"> García, N i Ramírez, A. (2016). <i>Yo soy Mia.</i> (1a ed.) Granollers: Edicions Bellaterra. Barbé, A i Carro, S. (2016). <i>Cua de Sirena.</i> Il·lustracions: Joan Turu. Bruel, C; Galland, A i Bozellec, A. (1997). <i>Julia, la niña que tenía sombra de chico.</i> Acosta, A i Amavisca, L. (2019). <i>¡Vivan las uñas de colores!</i> Il·lustracions: Gusti. Rosseti, A i Artajo, J (2005). <i>Les reals noces reials.</i> Per tractar la prevenció de l'abús sexual infantil<ul style="list-style-type: none"> El llibre "Cortines d'aire" de la Fundació Vicky Bernadet Descobriments del cos i de la sexualitat<ul style="list-style-type: none"> Pessigolles Alba Barbe i Serra
Descripció de l'activitat	Les monitores i monitors poden buscar els contes proposats, entre altres, per tal d'explicar als infants la diversitat sexual i de gènere, diferents models de família, etc.
Objectius	Introduir i explicar la diversitat sexual i de gènere als infants de l'esplai. Conèixer altres models de família i que que vagin més enllà de la seva realitat.
Altres	En el cas que sigueu de Barcelona o pugueu desplaçar-vos, recomanem anar a la Biblioteca Francesca Bonnemaison a buscar contes, ja que en tenen molts sobre aquesta temàtica. També és un exercici interessant que siguin les monitores les quals intentin crear un conte per explicar als infants, ja que així es pot treballar tot el que es vulgui.

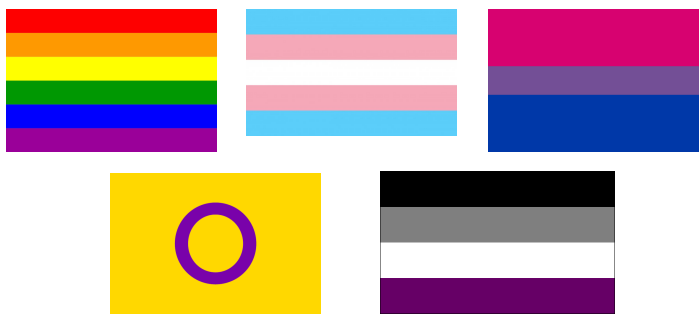
Activitat 2: La família

Nom de l'activitat	La família
Grup d'edat	5-10 anys
Material	Cartolines de diferents colors i tisores.
Descripció de l'activitat	<p>Dibuixar i retallar persones incloent-hi diversitat: persones que conformin l'ideal de família tradicional segons l'Església, persones racialitzades i persones blanques, persones que siguin dissidents amb la seva expressió de gènere i persones que vesteixin de forma molt "tradicional", persones d'edats molt diferents, etc.</p> <p>Es demana als infants que agrupin els personatges retallats segons quines creuen que són "les famílies" que conformen aquelles persones.</p> <p>Algunes preguntes per reflexionar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De cada llar, qui creieu que va a comprar? - Qui neteja més? - Qui treballa? <p>La gràcia és que ens desfem de la idea de la família com únicament la família tradicional i arribem a la conclusió de què el joc proposat d'agrupar per famílies és "absurd" i que tothom viu realitats molt diverses a casa seva.</p>
Objectius	<p>Conscienciar als infants sobre la diversitat de realitats de les famílies.</p> <p>Debate que, inconscientment, sempre imaginem famílies "tradicionals" (amb home cis + dona cis com a progenitors, amb fills, no interracial, no monoparentals, etc.) quan en realitat existeixen famílies molt diverses (famílies GSDD, interracial, monoparentals, etc).</p>

Activitat 3: Decorem el local

Nom de l'activitat	Decorem el local
Grup d'edat	7-10 anys
Material	Pintura de colors per representar banderes. Aquí en teniu alguns exemples:

	
Descripció de l'activitat	L'activitat consisteix en conèixer la diversitat sexual i de gènere a través de la pintura. Les monitores i monitors poden pensar què i com pintar: un quadre, un espai del local, fer banderes, etc. per tal de visibilitzar el col·lectiu GSDD.
Objectius	Visibilitzar el col·lectiu GSDD al local de l'esplai. Fer del local un espai segur i divers. Donar a conèixer als infants la perspectiva GSDD.

Activitat 4: Ninot dels límits

Nom de l'activitat	Ninot dels límits
Grup d'edat	9-11 anys
Material	Llapis, paper, tisores
Descripció de l'activitat	Cada infant dibuixa un ninot senzill que el representi i pinta de color vermell les parts del seu cos que no vol que li toquin (per exemple els cabells, la panxa, el cul...). Després, presenta el ninot a la resta de grup així tothom és conscient dels límits que posa aquesta persona.
Objectius	Conèixer els límits propis i dels altres

Activitat 5: Representem genitals

Nom de l'activitat	Representem genitals
Grup d'edat	9-18 anys
Material	Llapis, paper, fang, plastilina, fruites...
Descripció de l'activitat	En aquesta activitat deixem una estructura a seguir, però dependrà del grup d'infants, l'edat, i quin coneixement tinguin sobre la temàtica. En funció d'això es podrà

	<p>aprofundir més o menys en els diferents conceptes proposats.</p> <p>Amb aquest recurs volem parlar de la diversitat de genitals, com són i quina forma poden prendre.</p> <p>Els infants hauran d'intentar representar genitals amb diversos materials (llapissos, plastilina, fruita, fang...). Hem de donar màxima llibertat als infants, poden fer el genital que vulguin. Després cada infant presenta la seva creació a la resta. Hem de fer una reflexió conjunta i veure quins patrons observem, quins genitals apareixen més, si tots tenen característiques semblants...</p> <p>Aquesta activitat serveix per veure com són de diferents poden ser els genitals, però que això no els fa ser menys vàlids. També serveix per observar si coneixem igual de bé tots els genitals o si costa més representar-ne alguns en concret.</p> <p>També es pot aprofitar per parlar de les persones intersexuales i també trencar la divisió binària penis - vulva / clítoris, trencar el mite de que són òrgans:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Complementaris: en tant que un està fet per rebre l'altre i el sexe es basa únicament en la penetració. - Oposats: entre un penis i un clítoris la diferència sol ser la longitud de l'òrgan, si és més interior o exterior. No deixa de ser una classificació binària que perpetua el sistema sexe - gènere.
Objectius	Parlar de la diversitat dels genitals

Activitat 6: Jo mai mai dissident

Nom de l'activitat	Jo mai mai dissident
Grup d'edat	Joves (15-18)
Material	Sala o espai mínimament gran. Fulard o mocador per tapar els ulls.
Descripció de l'activitat	<p>Per realitzar l'activitat les i els joves s'han de col·locar a l'inici l'una al costat de l'altra amb els ulls tapats. Les monitores i monitors llegiran frases on s'evidenciaran realitats o situacions de les persones GSDD. La o el jove que se senti identificada amb cada frase, haurà de fer una passa endavant, i així successivament. Una vegada s'acabin de llegir les frases, es pot fer una posada en comú i que cada persona lliurement pugui explicar com se sent.</p> <p>Exemple de frases:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Jo mai mai m'he plantejat la meva sexualitat ● Jo mai mai m'ha agradat alguna persona del meu

	<p>gènere</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jo mai mai m'he sentit amb l'obligació d'explicar la meva orientació sexual a la meva família • A mi mai mai m'han assumit la meva orientació sexual / identitat de gènere”. • Jo mai mai he rebut algun comentari despectiu sobre les persones GSDD • Jo mai mai he assumit el gènere d'una persona
Objectius	Conscienciar a les i els joves sobre les realitats de les persones GSDD Ofertir un espai segur on les i els joves puguin explorar els temes relacionats amb GSDD
Altres	En el cas que creieu que hi ha persones al grup que es poden sentir molt exposades o violentades amb les frases, una alternativa és donar etiquetes a les persones amb rols ficticis (ex: dona cis bisexual, home trans homosexual, etc.).

Activitat 7: Cinefòrum de temàtica trans*

Nom de l'activitat	Cinefòrum de temàtica trans*
Grup d'edat	Joves (15-18 anys)
Material	Documentals: <ul style="list-style-type: none"> - Paris is burning (1991), al Youtube - Guerriller@s (2012), al Youtube - El Fil rosa: memòria dels moviments LGTBI (2018), contactar-hi a info@elfilrosa.cat. Curtmetratges: <ul style="list-style-type: none"> - The light (2014), al Youtube - Boy (2014), al Youtube - 1977 (2007), a Vimeo Series <ul style="list-style-type: none"> - Pose (2018), al Netflix
Descripció de l'activitat	Proposem fer un cinefòrum amb els grups més grans de l'esplai per tractar el tema trans*. Les monitores i monitors miren el documental o curtmetratge escollit abans de l'esplai i preparem preguntes o temes per debatre i dur a terme un debat un cop acabat el documental.
Objectius	Educar en la perspectiva trans*. Conèixer realitats i referents trans*.
Altres	En el cas de voler buscar més recursos audiovisuals, recomanem la web “https://www.peliculasfeministas.com/”

Activitat 8: Taller Drag

Nom de l'activitat	Taller Drag
Grup d'edat	Grans i joves (13-18 anys)
Material	Per la introducció, portàtil i projector. Pel taller, peces de roba de diferents estils, maquillatge, sabates de taló, purpurina, etc.
Descripció de l'activitat	<p>Per tal d'introduir la temàtica del DRAG Queen i el DRAG King, fem una petita introducció ensenyant fotos, vídeos i explicant la seva història.</p> <p>Després, parlem sobre atributs de la feminitat i de la masculinitat i animem a les i els joves a què representin aquests atributs en parelles o grups petits per ensenyar-los a la resta.</p> <p>Finalment, obrim un espai on poden seguir experimentant amb la masculinitat fent de Drag Kings i amb la feminitat fent de Drag Queens, tot utilitzant la roba i maquillatge que hem proporcionat.</p> <p>Per finalitzar l'activitat, farem una reflexió per saber com s'han sentit, què els ha agradat, què no, etc. I podem finalitzar tenint un debat sobre què és la feminitat i la masculinitat, com aquesta construcció es basa en els rols i estereotips de gènere i com ens afecta en el nostre dia a dia.</p>
Objectius	Conèixer la realitat del Drag. Experimentar amb els rols de gènere, la feminitat i la masculinitat. Debatre sobre com aquests rols ens afecten en el nostre dia a dia.
Observacions	Hem extret aquesta idea del taller drag de les Jornades Dissidents sobre Perspectiva Trans*. Us fem el contacte de @lasmarikarmen (www.lasmarikarmen.com) per si voleu que siguin elles qui facin el taller.

Activitat 9: Quines pel·lícules ens muntem!

Nom de l'activitat	Quines pel·lícules ens muntem!
Grup d'edat	15-18 anys
Material	Res

Descripció de l'activitat	<p>Es diu a les joves que tanquin els ulls i que s'imaginin una pel·lícula (elles no formen part, han de pensar personatges) i les monitores van guiant. La temàtica és la sexualitat i és important que les frases que anem dient no tanquin a cap tipus de pràctiques ni diversitat de persones. Hi ha dues persones en una cabana, amb la llar de foc... estan sopant... cada vegada fa més calor, van parlant, es fan petons... es llien, tenen una relació sexual, on hi ha diferents etapes, canvien de pràctiques i postures... en algun moment arriben al clímax, i després estan una estona junts.</p> <p>Un cop acabat es posa en comú com eren les persones que hem pensat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alguna ha pensat amb gent de més de 75 anys? - Amb diversitat funcional física? I mental? - i amb persones grasses? - Eren cisheterosexuals? <p>Quan s'ha dit que arribaven al clímax? totes heu pensat en orgasme? Perquè?</p> <p>Un cop ha hagut el debat, es repeteix la dinàmica però es fan 5 grupets i cada grup pensa en: Persones +75 anys; que tinguin diversitat funcional física; diversitat funcional mental; persones grasses i no cisheteronormatives.</p> <p>Ha costat més? Ens hem perdut en algun moment? Sabiem quines pràctiques eren còmodes?</p> <p>En aquest moment podem parlar de quins referents tenim en pel·lícules, series, pornografia... perquè ens costa imaginar-ho, quins tabús hi ha?</p>
Objectius	

4. ACTIVITATS PER A MONITORES I MONITORS

És important que les monitores i monitors, abans d'educar en perspectiva GSDD, estiguin formades i sàpiguen de què parlen. Aquí us proposem unes activitats per formar-se i també d'autoconeixement.

Activitat 1: Càpsula formativa

Nom de l'activitat	Formació de l'Escola Lliure El Sol on es treballi el gènere i la temàtica GSDD.
--------------------	---

Catàleg de formacions	<ul style="list-style-type: none"> ● Coeducació. Educació en perspectiva de gènere ● Educació en perspectiva de gènere i LGTBI. Aprofundiment. ● Violències masclistes: estratègies per a la prevenció i l'abordatge. ● Disseny i elaboració de protocols. Prevenció de l'assetjament per raó de gènere. ● Educar la sexualitat
Altres	Es recomana que escolliu la formació que més s'adapti a les vostres necessitats i que feu una descripció detallada de la demanda a la CPS del vostre sector.

Les monitores i monitors som referents a l'esplai, tant de cara als infants com de cara a les famílies. L'esplai és un lloc on, en la mesura que es pugui, es vulgui i la monitora o monitor se senti còmode, les monitores i monitors poden ser i mostrar-se com realment són, per tal de visibilitzar les persones GSDD i que els infants tinguin referents per poder créixer i no sentir-se aïllats ni diferents.

Activitat 2: Jo mai mai dissident

L'activitat del jo mai mai dissident, explicada a l'apartat d'activitats per infants i joves, també es pot fer amb les monitores i monitors per ser més conscients de les realitats de les altres persones i no assumir l'orientació sexual ni el gènere de cap persona.

Variant: enlloc d'avançar amb els ulls tapats, es pot fer amb una mandala per cada monitora i monitor. Per fer-ho, cal posar un número a cada espai de la mandala, i cada número correspon a una de les frases del "jo mai mai" (hi ha exemples al jo mai mai dissident de joves). Llavors, es pinten els espais que corresponen a consignes amb les quals cada monitora i monitor es sent identificada. Quantes més frases et representin, més pintada quedarà la teva mandala. Al final es pot fer una reflexió veient com han quedat les mandales pintades de forma diferent.

Activitat 3: Taller drag

L'activitat del taller drag, explicada a l'apartat d'activitats per a infants i joves, també es pot fer amb monitores i monitors per tal de conèixer aquesta realitat i experimentar amb els rols de gènere. Fins i tot, es pot parlar dels rols de gènere que travessen l'assemblea.

Activitat 4: Guia d'autodiagnosi de gènere

La comissió de Gèneres i Sexualitats Diverses i Dissidents (GSDD) ha elaborat una guia d'autodiagnosi perquè els esplais puguin saber si treballen des d'una perspectiva de gènere inclusiva. Pot ser un bon exercici per fer amb l'assemblea de monitores i monitors i veure com treballem la perspectiva de gènere a l'esplai i quines accions podem fer per tal de treballar-la.

Per tal d'accedir a la guia d'autodiagnosi, podeu trobar-la en els següents formats:

- [La guia, pregunta a pregunta.](#)
- [La guia feta enquesta per respondre-la en línia.](#)

5. REFLEXIONS FINALS

El present dossier de recursos sorgeix de la Comissió de Gèneres i Sexualitats Diverses i Dissidents (GSDD) d'Esplac per tal d'oferir recursos als equips de monitores i monitors dels esplais per treballar la perspectiva GSDD i fer dels esplais uns espais inclusius, diversos i segurs.

Les propostes i activitats es poden adaptar en funció de les necessitats i temes que les monitores i monitors vulguin treballar amb els grups d'infants i joves. Aquí us deixem unes idees perquè pugueu començar a incloure la perspectiva GSDD al vostre esplai.

En el dossier, es proposen activitats i accions que incloguin tant les famílies i infants com les monitores i monitors, ja que són els agents que conformen l'esplai i que fan possible la nostra tasca. A més, és important tenir en compte totes les persones i àmbits que formen part de l'esplai per tal d'arribar a més gent i avançar totes juntes.

Volem afegir també que l'IFM-SEI té la [guia "Rainbow Resources"](#), i que a l'[instagram de la comissió GSDD](#) hi pengem recursos de forma setmanal.

Dossier de recursos per treballar la perspectiva GSDD a l'esplai

Finalment, com a comissió GSDD estem a la disposició dels esplais per poder resoldre qualsevol dubte, neguit, necessitat d'idees per algun taller o bé alguna persona per dinamitzar-lo.